

VIDA

KRITERION
KÖNYVTÁR
KÖNYVEK

Áros Károly

Sportjátékok
könyve

ÁROS KÁROLY

SPORTJÁTÉKOK KÖNYVE

B.

Bida és ly

KRITERION KÖNYVKIADÓ
BUKAREST 1980

A SZOROZATOT SZERKESZTI
KERESZTES ZOLTAN
MAROSI PÁL
NAGY MIKLÓS
TENKEI TIBOR
VERESS ZOLTAN

LEKTORÁLTA
CSIKI SÁNDOR
MAGYARI LAJOS

- 11 Labdarúgás
51 Kezi labda
77 Kosár
119 Röplabda
150 Pólo
174 Gyereplabda
186 Féghorog
253 Ping-pong
320 Rögbi
328 Teko
350 Tenisz
372 Tollaslabda
383 ~~Am~~ Amerikai futball
384 Bandy
386 Baseball
387 Bowling
388 Golf
390 Férkeresely
hatri
jéglövészet
391
kerékpárpló
Kriket
392 Krocket
393 Hackasse
394 Lovaspólo

A RAJZOKAT KISGYÖRGY TAMAS KESZITETTE

RÖGBI

A rögbi és a labdarúgás hőskora egybefonódik, hiszen az ókor és középkor labdajátéka lényegében egy célt követett: kézzel, lábbal az ellenfél záróvonalán túljuttatni a labdát. A görög *episzkürosz*, a római *harpastum*, a francia *la soule* alkotja — időrendi sorrendben — a sportág családfáját. E labdajáték, miután angol „honpolgári jogot nyert“ és előlépett az iskolai tantárgyak sorába, elindult a külön fejlődés útján. Azokban az iskolákban — Rugby, Malborough —, ahol tágasabb tér és jó gyepszőnyeg állott a játékosok rendelkezésére, ott a labda kézzel való megjátszását részesítették előnyben, ahol keskeny játéktér fogadta a labdázókat — Charteouse, Eton —, ott a lábjáték került előtérbe. E két irányzat eredményezte a labdajáték szétválását a *football-associationra* és a *rugby-footballra*.

A mai rögbi fejlődésének irányát állítólag egy ír diák, William Webb Ellis szabta meg. Történt ez 1823. november 1-én az angliai Rugby városában, amikor Ellis játék közben mit sem törődve az érvényben lévő szabályokkal, kézbe vette a labdát, és futásnak eredt... A legendás Ellis emlékét egy tábla őrzi a városka egykori iskolaigazgatója kertjének kerítésén és Matthew Bloxam 1880-ban a *Rugby Meteorban* közölt cikke. De mindez kevés volt. A sporttörténészek megfeledeztek az ír fiúról, s helyette Thomas Hughes nevét emlegetik nagy előszeretettel, aki az 1841—42-es bajnoki évben mint a Rugby-i csapat kapitánya, sikrasszállt a labda kézbe vételéért. Thomas javaslata meghallgatásra talált, de kikötötték, hogy a labda csak akkor vehető kézbe, ha röptében fogja el, vagy a földről való első felpattanása után kaparintja meg a játékos saját térfelén. Ugyanez a Thomas évekkel később a *Tom Brown's School Days* című munkájában leírja a játék célját: az ellenfél célvonalán túljuttatni a labdát, utána a jutalomrúgást sikeresen végrehajtani, mert csak így pontozzák a sikeres próbálkozást, azaz

a labda célterületre való letételét. Említést tesz arról is, hogy rúgás esetén a labdát a két kapufa közötti vízszintes lécz fölé kell túljuttatni. A kapufák hossza 18 láb, a két kapufa közötti távolság 14 láb. A labda ovális alakú.

No persze Thomas Hughes minden fáradozása kevésnek bizonyult volna a sportág népszerűvé válásában, ha nem állnak mellette olyan sportbarátok, mint Thomas Arnold, az iskola igazgatója, aki a nevelőmunkában jelentős szerepet tulajdonított a sportnak, vagy William Gilbert cipész, aki ellátta bőr labdával az iskolát, és szabadalmazta a felfújható labdákat...

1846. szeptember 7-én Rugby városában napvilágot lát az első szabálykönyv (a 37 paragrafust tartalmazó füzetecske ma is az iskola könyvtárának féltve őrzött kincse). De a Rugby-beliekhez hasonlóan az ország többi iskolájában is sorra elkészültek a házi szabályok. Szükségessé vált tehát a sok szabály egységesítése. Az első kísérletre 1863-ban került sor Cambridgeben, ahol megjelentek Rugby, Eton, Harrow, Shrewsbury, Malborough, Westminster iskoláinak képviselői; a felmerült nézeteltérések miatt azonban ez a találkozó nem járt sikerrel.

Néhány hónappal később a nem iskolás klubok képviselői próbálkoztak meg azzal, ami nem sikerült az előbbieknél. Ők sem jutottak dülőre, de azt elérték, hogy a következő találkozóra (1863. október 26-án) megjelentek az iskolák képviselői is, s ekkor megalapították a Football Associationt, és megszerkesztették az egységes szabályzatot.

Egy hónappal később a cambridge-iek újra összehívták a képviselőket, és előterjesztettek egy szabályjavaslatot, mely éles vitát váltott ki; a nézeteltérés a két játék szétválását eredményezte. A *soccer* (futball) és a rögbi ettől a naptól külön utakon haladt.

A rögbi hívei 1871. január 26-án a londoni Pall Mall vendéglőben tanácskoztak, és tizenhat klub képviselőinek részvételével megalapították a Rugby Football Uniont. Az alapító klubok: Richmond, Blackheath, Harleguins, Civil Dervice, King's College, Guy's Hospi-

Rugby → american